

บทที่ 1

ที่มา และความสำคัญของปัญหา

ห้องสมุดกล่าวไ้มีความสำคัญต่อการศึกษาทุกระดับชั้นนับตั้งแต่การศึกษา
ระดับประถม มัธยม และอุดมศึกษา ตลอดจนการศึกษาด้วยตนเองในอนาคต จึงกล่าว
ไ้ว่าห้องสมุดเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน ซึ่งนักศึกษาสามารถค้นคว้าวิทยากร
ใหม่ ๆ นอกเหนือจากการเรียนในชั้นไ้ได้อย่างอิสระ คณาจารย์เองสามารถไ้ห้องสมุด
ในการค้นคว้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอนและผลิตผลงานวิชาการ ห้องสมุดจึงเป็น
ปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างคุณภาพทางการศึกษา ตลอดจนคุณภาพของคณาจารย์ในสถาบัน
การศึกษานั้น ๆ

✓ ในปีหนึ่ง ๆ ห้องสมุดไ้ใช้งบประมาณจำนวนมากในการจัดสรรและเสริมสร้าง
ทรัพยากร และบริการของห้องสมุดไ้ให้การไ้ทรัพยากรและบริการเหล่านั้นเป็นไปอย่าง
มีประสิทธิภาพ ห้องสมุดจึงหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการไ้ทรัพยากรและบริการที่ไ้
จัดสรรไ้ วิธีการหนึ่งคือการแนะนำการไ้ห้องสมุดแก่ผู้ใช้ ซึ่งมีวิธีปฏิบัติหลายรูปแบบ
วิธีที่นิยมคือการแนะนำการไ้ห้องสมุดแก่ผู้ใช้ซึ่งมีวิธีปฏิบัติหลายรูปแบบ วิธีที่นิยมคือ
การปฐมนิเทศการไ้ห้องสมุด การสอนวิธีไ้ห้องสมุดแทรกในวิชาบังคับ และการสอน
การไ้ห้องสมุดเป็นวิชาหนึ่ง วิธีแนะนำการไ้ห้องสมุดแต่ละวิธีดังกล่าวมีลักษณะแตกต่างกัน
กัน เช่น วัตถุประสงค์ ระยะเวลาในการสอน เนื้อหา และวิธีการสอน ซึ่งประโยชน์
ผู้เรียนไ้รับยอมอยู่ในระดับที่ต่างกันด้วย ✓

การสอนการไ้ห้องสมุดในสถาบันการศึกษาของไทย เริ่มสอนอย่างเป็นทางการ
ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยกระทรวงศึกษาธิการไ้บรรจุวิชาการไ้ห้องสมุด
"ทส 011" เป็นวิชาเลือกเสรี 2 หน่วยกิต ไ้เวลาในการสอน 2 คาบต่อ 1 สัปดาห์
ใน 1 ภาคการเรียน วิชาการไ้ห้องสมุดนี้ไ้เป็นผลมาจากการที่กระทรวงศึกษาธิการไ้

ประกาศใช้หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2518 แทนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2503 หน่วยศึกษานิเทศกรรมสามัญศึกษา เป็นผู้จัดทำหลักสูตรวิชาการใช้ห้องสมุดเสนอต่อคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตรมัธยมศึกษา คณะอนุกรรมการพิจารณาแล้วตกลงรับหลักสูตรวิชาการใช้ห้องสมุดเป็นวิชาเลือกในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย การเปิดสอนเป็นวิชาเลือกนี้ ผู้เรียนอาจเลือกเรียนหรือไม่ก็ได้ เมื่อผู้เรียนเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา สถาบันอุดมศึกษาจะไม่ทราบว่ามีนักศึกษาที่มีความรู้และทักษะในการใช้ห้องสมุดระดับใด จึงได้จัดแนะนำและสอนการใช้ห้องสมุดเบื้องต้นให้นักศึกษาค้นคว้าวิธีการต่าง ๆ กัน เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยศิลปากร สอนการใช้ห้องสมุดแก่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยเปิดสอนเป็นวิชาบังคับ ในขณะที่คณะต่าง ๆ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสอนการใช้ห้องสมุดเป็นวิชาบังคับหรือวิชาเลือก แตกต่างกันไป และยังมีการประชุมนิเทศกรรมการใช้ห้องสมุดจัดโดยห้องสมุดกลางเมื่อเปิดภาคการศึกษาอีกด้วย

จากการศึกษาระเบียบการของวิทยาลัยต่าง ๆ และหลักสูตรปริญญาตรีของวิทยาลัยเอกชน รวมทั้งการศึกษาเอกสารอ้างอิง และการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดวางหลักสูตรการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พบว่าวิทยาลัยเอกชนในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ มีจำนวนทั้งสิ้น 12 แห่ง ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร 8 แห่ง และอยู่ในจังหวัดอื่น ๆ 4 แห่ง ในวิทยาลัยจำนวน 12 แห่งนี้มีวิธีแนะนำและสอนการใช้ห้องสมุดแก่นักศึกษาแตกต่างกันดังนี้คือ

1. สอนการใช้ห้องสมุดเป็นวิชาบังคับพื้นฐานในทุกคณะ ได้แก่ วิทยาลัยเกริก วิทยาลัยคณาสวรรค์ วิทยาลัยพายัพ
2. สอนการใช้ห้องสมุดเป็นวิชาเลือก ได้แก่ วิทยาลัยแสงธรรม
3. แจกคู่มือการใช้ห้องสมุด และ/หรือแนะนำห้องสมุดอย่างสั้น ๆ ได้แก่ วิทยาลัยการค้า วิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาลัยเทคนิคสยาม วิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต วิทยาลัยศรีปทุม วิทยาลัยเอเซียอาคเนย์ วิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจ และวิทยาลัยหัวเฉียว

จะเห็นได้ว่าวิทยาลัยเอกชนส่วนใหญ่ 8 แห่ง หรือ 2 ใน 3 ยังไม่มีการสอนการไชของสมุคเป็นวิชาหนึ่ง วิทยาลัยทั้ง 8 แห่งนี้ สอนวิธีไชของสมุคให้แก่ นักศึกษาของตนด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน เช่น บางแห่งแจกเอกสารคู่มือการไชของสมุคให้นักศึกษาไปอ่านเอง เพียงอย่างเดียว ขณะที่บางแห่งแจกคู่มือการไชของสมุคควบคู่ไปกับการไชบรรณารักษ์กล่าวแนะนำของสมุคในวันปฐมนิเทศแก่นักศึกษาใหม่ โดยใช้เวลาประมาณ 5 - 10 นาที

การแนะนำให้นักศึกษารูจักของสมุคของวิทยาลัยตามวิธีที่ปฏิบัติดังกล่าวอาจไม่ได้ผลเท่าไรนัก นักศึกษาไม่สามารถค้นข้อมูลความรู้ที่มีในของสมุคด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสอนการไชของสมุคควรอยู่ในรูปแบบที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาในระยะยาวแก่นักศึกษามากกว่าการให้คำแนะนำเพียงเล็กน้อยซึ่งที่ปฏิบัติกันอยู่

ในการวางแผนเพื่อกำหนดให้มีการสอนการไชของสมุคเป็นวิชาหนึ่งในวิทยาลัย-เอกชนนั้น ควรมีการศึกษาว่านักศึกษาที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นปีที่ 1 ในวิทยาลัยเอกชน เคยเรียนวิชาการไชของสมุค "ทส 011" ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากจนที่จะเข้าศึกษาในวิทยาลัยเอกชนหรือไม่ มีความรู้และทักษะในการไชของสมุคในระดับใด มีเจตคติต่อของสมุคอย่างไร ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นแนวทางต่อไปในการกำหนดความจำเป็นต้องสอนการไชของสมุคเป็นวิชาหนึ่งหรือไม่

✓ จากการศึกษาของเคิร์ก (Kirk 1971 : 13 - 26) ซึ่งศึกษาภูมิหลังการไชของสมุคของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งเป็นสมาชิกของสมุคมหาวิทยาลัยเลสเตอร์ (Leicester) พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่แม้จะเคยมีประสบการณ์ในการไชของสมุคโรงเรียน และของสมุคประชาชนมาก่อนเขาศึกษาในระดับปริญญาตรี ก็ยังขาดประสบการณ์ในการไชคู่มือช่วยคน และขาดความพร้อมที่จะไชของสมุคระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้เคิร์กยังพบว่าหนึ่งในสามของนักศึกษาไม่เคยใช้บัตรรายการ ส่วนผู้ที่เคยใช้บัตรรายการมาแล้วบางคนก็ยังมีปัญหาในเรื่องขั้นตอนการไชเช่นกัน แพตเตอร์สัน (Paterson 1979 : 376-377)

ไคศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการใช้ห้องสมุดระหว่างผู้ที่เคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด กับผู้ที่ไม่เคยเรียน โดยทดสอบกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยแห่งรัฐนิวยอร์ก วิทยาเขตคอร์ทแลนด์ (The State University of New York, College at Cortland) จำนวน 2 กลุ่ม พบว่านักศึกษาที่เคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดมาก่อน สามารถทำคะแนนไคสูงกว่าผู้ที่ไม่เคยเรียนเพียงเล็กน้อย นักศึกษาส่วนใหญ่ได้ประสบการณ์ การใช้ห้องสมุดจากการเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากการค้นคว้าวิจัยหรือจากการ ที่บรรณารักษ์สอนให้ เป็นรายบุคคล นอกจากนี้ยังพบว่าปัญหาส่วนใหญ่ของนักศึกษา คือ ไม่รู้ จักการจักรระบบหนังสือแบบรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress Classification) ไม่เข้าใจความแตกต่างระหว่าง "หัวเรื่อง" และ "ชื่อเรื่อง" ในบัตรรายการ ไม่เข้าใจสัญลักษณ์ในเลขเรียกหนังสือ ไม่เข้าใจความแตกต่างระหว่าง "กรรมณี" และ "สาระสังเขป" ตลอดจนไม่ทราบว่าตัวย่อของชื่อวารสารที่ปรากฏในกรรมณี และสาระสังเขปมีชื่อเต็มว่าอะไร

จากงานวิจัยดังกล่าวสามารถกล่าวได้ว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี แม้จะเคยเรียน วิชาการใช้ห้องสมุด หรือเคยมีประสบการณ์การใช้ห้องสมุดโรงเรียนมาก่อนแล้ว ก็ยังมี ปัญหาในการใช้ห้องสมุดและขาดความเข้าใจเกี่ยวกับห้องสมุดในหลาย ๆ เรื่อง ดังนั้น เมื่อนักศึกษาเริ่มเรียนในระดับมหาวิทยาลัย จึงควรมีการแนะนำการใช้ห้องสมุดด้วยวิธี ที่เหมาะสมแก่นักศึกษาอีกครั้งหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้คือ

1. ศึกษาว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในวิทยาลัยเอกชนปัจจุบันเคยเรียนวิชาการ ใช้ห้องสมุด "หส 011" ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมาก่อน เข้าศึกษาในวิทยาลัยเอกชน หรือไม่

2. หาข้อมูลพื้นฐานว่านักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 ในวิทยาลัยเอกชนปัจจุบันมีทักษะในการใช้ห้องสมุดวิทยาลัยในระดับใด
3. ศึกษาว่านักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 ในวิทยาลัยเอกชนปัจจุบันมีเจตนาคัดห้องสมุด และบรรณารักษ์ของวิทยาลัยอย่างไร
4. ศึกษาว่ามูลเหตุสำคัญที่ทำให้นักศึกษามีทักษะในการใช้ห้องสมุด ตลอดจนเจตนาคัดกล่าว เป็นผลมาจากการที่นักศึกษาเคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด "หล 011" ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมาก่อนหรือไม่
5. รวบรวมปัญหาว่านักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 ในวิทยาลัยเอกชนปัจจุบันประสบปัญหาอะไรในการใช้บริการของห้องสมุดวิทยาลัยเอกชน
6. หาข้อมูล เสนอต่อผู้บริหารวิทยาลัยว่าการสอนการใช้ห้องสมุดโดยแจกคู่มือการใช้ห้องสมุดหรือกล่าวแนะนำห้องสมุดในเวลาอันสั้นตั้งแต่ปฏิบัติในวิทยาลัยเอกชนปัจจุบันเหมาะสมเพียงใด ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายทั้งในค่านวิชาการ และบริการควบคู่กันไป

แนว เหตุผลของการวิจัย

วิชาการใช้ห้องสมุด "หล 011" มีผลต่อการใช้ห้องสมุดในระดับอุดมศึกษา

1. นักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเอกชนที่เคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด "หล 011" ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีทักษะในการใช้คู่มือช่วยค้นในห้องสมุดวิทยาลัยดีกว่าผู้ไม่เคยเรียน
2. นักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเอกชนที่เคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด "หล 011" ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีเจตนาคัดห้องสมุด และบรรณารักษ์ดีกว่าผู้ไม่เคยเรียน

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเรียนหรือไม่ได้เรียน วิชาการใช้ห้องสมุด "ทส 011"
ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะในการใช้คู่มือช่วยคน เจตนาติดต่อห้องสมุด และ
บรรณารักษ์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาเฉพาะนักศึกษาที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นปีที่ 1
ในวิทยาลัยเอกชนปัจจุบันว่าได้เคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด "ทส 011" ในระดับมัธยม-
ศึกษาตอนปลายมาก่อนหรือไม่ มีทักษะในการใช้คู่มือช่วยคนในห้องสมุดของวิทยาลัยอยู่ในระดับใด
มีเจตนาติดต่ออย่างไรต่อห้องสมุดและบรรณารักษ์ ประสบปัญหาอะไรในการใช้ห้องสมุด
การวิจัยนี้จะทำในภาคการศึกษาแรก ปีการศึกษา 2526

วิทยาลัยทั้ง 8 แห่งที่ยังไม่มีการสอนการใช้ห้องสมุดนี้สามารถรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1
ระดับปริญญาตรีในอัตราที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามการวิจัยครั้งนี้จะศึกษานักศึกษาชั้นปีที่ 1
จากวิทยาลัย 6 แห่ง (วิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ วิทยาลัยศรีปทุม
วิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคนิคสยาม และวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์)
โดยยกเว้นไม่ศึกษาวิทยาลัยการศาฯ ทั้งนี้เพราะห้องสมุดอยู่ในระหว่างการย้ายไปยัง
อาคารใหม่ และโค้งคิให้บริการแก่นักศึกษาตั้งแต่เดือนมิถุนายน - สิงหาคม พ.ศ. 2526
และวิทยาลัยหัวเดียวเพราะมีนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เพียง 30 คน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการ
รวบรวมข้อมูล แบบสอบถามจะถามประสบการณ์การเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด "ทส 011"

ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และทดสอบระดับความรู้และทักษะในการใช้คู่มือช่วยคนประเภทต่าง ๆ ในห้องสมุด ตลอดจนวัดเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อห้องสมุดและบรรณารักษ์ รวมทั้งสอบถามปัญหาที่นักศึกษาประสบในการใช้ห้องสมุดของวิทยาลัย

แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจะนำไปทดลองเบื้องต้นกับนักศึกษาของวิทยาลัยอัสสัมชัญ-บริหารธุรกิจ จำนวน 10 คน ตลอดจนสอบถามความเข้าใจและความคิดเห็นของผู้ตอบที่มีต่อแบบสอบถาม เพื่อจะได้ทราบปัญหาของแบบสอบถาม และจะได้นำสิ่งที่ เป็นปัญหานั้น มาปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ขึ้น เพื่อแจกแก่กลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาจากแต่ละวิทยาลัยต่อไป การแจกแบบสอบถามจะทำประมาณกลางเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2526 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามได้นำมาคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มค่าที (T-Test) และค่าเอฟ (F-Test) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติทางสังคมศาสตร์ (SPSS)

ความสำคัญหรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้

1. ช่วยให้ทราบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในวิทยาลัยเอกชนเคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด "หล 011" มาก่อนหรือไม่
2. ช่วยให้ทราบว่าการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด "หล 011" มีผลต่อการใช้ห้องสมุดระดับอุดมศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในวิทยาลัยเอกชนหรือไม่
3. ช่วยให้ทราบระดับความสามารถในการใช้คู่มือช่วยคน ตลอดจนปัญหาที่นักศึกษาประสบในการใช้ห้องสมุดวิทยาลัยฯ ปัจจุบัน
4. ช่วยให้ทราบเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อห้องสมุดและบรรณารักษ์ เพื่อเป็นแนวทางให้ห้องสมุดวิทยาลัยเอกชนได้ปรับปรุงงานบริการ และเป็นข้อมูลสำหรับบรรณารักษ์ในการพัฒนาบุคลากรและบทบาททางวิชาการ
5. เป็นแนวทางในการแสวงหาวิธีสอนการใช้ห้องสมุดเพื่อช่วยให้นักศึกษาได้ใช้ประโยชน์จากห้องสมุดอย่างถูกวิธี คู่กับค่าเงินที่ต้องจ่ายเป็นค่าบำรุงห้องสมุดทุกปีการศึกษา และเป็นการสนับสนุนนโยบายยกมาตรฐานการศึกษาของวิทยาลัยเอกชนที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำลังริเริ่มเร่งดำเนินการอยู่

6. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลให้แก่กระทรวงศึกษาธิการ เกี่ยวกับการ
เรียนการสอนวิชาการใช้ทองสมุก "หส ๐11" ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

รายละเอียดที่นำเสนอในบทต่อไป

บทที่ 2 กล่าวถึง การสอนการใช้ทองสมุก : ปัญหาในการใช้ทองสมุก
ประโยชน์ของการใช้ทองสมุกอย่างถูกวิธี องค์ประกอบในการเสริมสร้างความรู้
และทักษะในการใช้ทองสมุก การสอนการใช้ทองสมุก รูปแบบและวัตถุประสงค์ของการ
สอนการใช้ทองสมุก

บทที่ 3 เสนอเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย แนวเหตุผล ทิวแปรประชากรและ
กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม
วิทยาลัยและคณะวิชา การเรียนวิชาการใช้ทองสมุก "หส ๐11" การเรียนวิชาการใช้
ทองสมุกด้วยวิธีอื่นของผู้ไม่เคยเรียนวิชา "หส ๐11" ทักษะการใช้ทองสมุก : เจตคติ
ของนักศึกษาต่อทองสมุกวิทยาลัยเอกชน ทอรรณวรักษ์ และต่อการใช้ทองสมุกของ
วิทยาลัยเอกชน

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและขอเสนอแนะ

ท้ายสุดเป็นบรรณานุกรม ภาคผนวก ก. แบบสอบถามใช้ในการทดสอบ
และภาคผนวก ข. แบบสอบถามที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย